

ΦΟΙΒΟΣ

ΕΠΙΜΗΝΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΑΣ

ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΧΕΡΟΤ
ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΕΝ ΕΛΛΕΙΓΕΙ ΙΑΤΡΟΥ

ΥΠΟ

Ι. Π. ΠΥΡΔΑ

Ἐτησία συνδρομή δραχ. ν. 3, πρωπληρωτέα ἐν τῇ ἐρλῇ τοῦ ἔτους.

ΕΤΟΣ 7'. — Ἐρ Ἀθήναις 1 Δεκεμβρίου 1883. — ΑΡ. 1.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁ ἀόρατος κόσμος. — Κόινς κρέατος πρὸς εὐτραφίαν. — Περὶ γάλακτος.
— Ὅστ᾽ ἀκρνίου — Μεταλλοθεραπεία. — Πρὸ χειρὸς Φαρμακολογία καὶ Συν-
ταγολογία. — Μελάνη πρὸς γαγκρῆν. — Μαγειρικά — Ἄρχων καὶ λαός. —
Ἀναφάνισις χολέρας. — Ἐπιστολὴ Χ. Βερνάρδου.

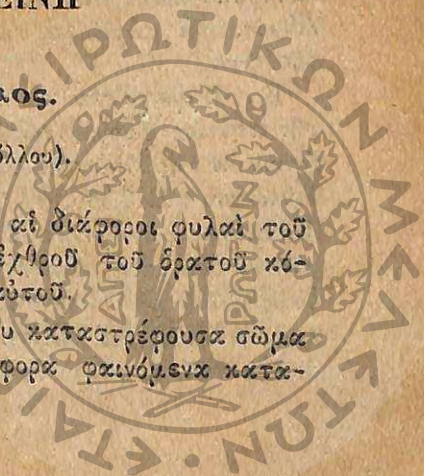
Α'. ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΙΕΙΝΗ

Ὁ ἀόρατος κόσμος.

(Συνέχεια προηγουμένου φύλλου).

Α'. Ἐν συνόλῳ δύναται τις εἰπεῖν ὅτι αἱ διάφοροι φυλαὶ τοῦ
ἀοράτου κόσμου, τοῦ καταστρεπτικοῦ ἐχθροῦ τοῦ ὁρατοῦ κό-
σμου, παράγονται ἐκ τῆς καταστροφῆς αὐτοῦ.

Β'. Ὅτι πᾶσα φυλὴ τοῦ ἀοράτου κόσμου καταστρέφουσα σῶμα
ζωϊκὸν ἀποτελεῖ διάφορον σῆψιν ἢ διάφορα φαινόμενα κατα-

στροφῆς κατὰ τὴν φυλὴν τοῦ ἀοράτου κόσμου. Ἐκ τῆς διαφορᾶς ταύτης προέρχονται αἱ διάφοροι νόσοι· τὸ δὲ μικροσκοπικὸν ὁσημέραι ἀποδεικνύει ὅτι πᾶσα νόσος παρέχει ἴδιον εἶδος μικροζωιδαρίων ἀοράτου κόσμου. Ὁ τυφοειδὴς πυρετὸς παρέχει ἴδιον εἶδος βακτηρίων, ἡ χολέρα ἄλλο, ἡ σύφιλις ἄλλο, ἡ φθίσις ἄλλο, ἡ λέπρα, τὰ διάφορα ἐξανθήματα, ἡ πνευμονία, ἡ πλευρίτις, τὸ ἐρυσίπελας κλπ. ἕκαστον παρέχει ἴδιον εἶδος μικροζωιδαρίων.

Ἀρτίως δὲ ἐβεβαιώθη ὅτι ἐκ τῆς ζυμώσεως τοῦ ἀλεύρου πρὸς παρaxyγὴν ἄρτου παράγεται εἶδος ἴδιον βακτηρίων. Ἐβεβαιώθη προσέτι ὅτι αἱ φλύκτεναι τῆς εὐλογίας καὶ τῆς δαμαλίδος ἐμπεριέχουσιν σμῆνη μικροζωιδαρίων ἰδίας φύσεως. Ἡ σὰρξ τῶν ἰχθύων ἐμπεριέχει ὡσαύτως σμῆνη τοιούτων, τὰ ἀλευρα κλπ.

Ὅτι τὰ νοσοποιὰ μικροζωιδάρια δὲν προέρχονται μόνον ἐξ ὧθεν, ἀλλὰ καὶ ἔσθθην ἐκ τινος σήψεως λαμβανούσης, παραγομένης ἐν τῷ διοργανισμῷ, ἔνθα μένουσι κρατούμεναι περιτταὶ ὕλαι· π.χ. ὅταν ἐμποδίζηται ἡ ἀδήλου διαπνοὴ ἐκ περιψύξεως ἢ ἄλλης αἰτίας, αἱ ὕλαι τῆς ἀδήλου διαπνοῆς μένουσι ἐν τῷ διοργανισμῷ ὑφίστανται σήψιν, ἐξ ἧς παράγονται μικροζωιδάρια, ἐξ ὧν γίνεται φλόγωσις πνευμονίας, πλευρίτιδος, ἀρθρίτιδος κλπ. ἢ ἄνευ ἐπαισθητῆς φλογώσεως, καθ' ἣν παράγονται ρευματισμοί, νευραλγίαι κλπ.

Δ'. Ὅτι ἡ δύναμις τῶν μυῶν καὶ τῶν πεπτικῶν ὀργάνων τῶν μικροζωιδαρίων εἶναι μεγίστη, παρὰβαλλομένη ἀναλόγως τοῦ ἀναστήματος αὐτῶν πρὸς τὰ ἰσχυρότερα τῶν ζῶων τοῦ ὁρατοῦ κόσμου. Οἱ μῦς ἰδίως τοῦ στόματός των εἰσὶν ἰσχυρότατοι· εἰσὶ τὰ μέγιστα ἀδηφάγα, διὸ καὶ μεγάλας καταστροφὰς ἐπιφέρουσι. Τοιαῦτά εἰσι καὶ τὰ μικρότατα ζώφια τοῦ ὁρατοῦ κόσμου· καὶ δύναται τις εἰπεῖν ὅτι ὅσον μικρότερον ζώφιον εἶνε, τόσον καταστρεπτικώτερον εἶνε. Ὑπάρχουσι ζώφια κατατρῶγοντα τοὺς λίθους, τὰ μέταλλα, κλπ. ἅπερ διατυπῶσι διὰ τοῦ στόματος των.

Ε'. Παράγονται ἐν τῷ ἀέρι διάφοροι φυλαὶ οὐ μόνον ἐξ ὁρατῆς πέψεως ἢ ζυμώσεως, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀοράτου καὶ ἀνεπαισθήτου, ἡγουν ἐκ τῆς ὕλης τῆς ἀναπνοῆς, καὶ τῆς ἀδήλου διαπνοῆς ἐκάστου ἀνθρώπου καὶ ζώου, τὰ ὅποια πληροῦσι τὸν ἀέρα, ὃν ἀναπνέομεν. Ἐπομένως παράγονται ὅπου διαμένουσιν ἄνθρωποι καὶ ζῶα. Παράγονται ὡσαύτως σμῆνη καὶ ἐξ ἄλλων πηγῶν παραγωγῆς ἐκ σήψεως ὕλιν κειμένων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἐν οἰκίαις, κήποις, αὐλαῖς, καὶ παντοῦ ὅπου ὑπάρχουσιν ὀργανικαὶ ὕλαι· ὅτι ὁ ἀήρ τοῦ σταύλου ἵππου ἔχει σμῆνη μικροζωιδαρίων ἰδίας φύ-

σεως, ὁ τοῦ ὀρνιθῶνος ἴδιος, ὁ τοῦ ἀνθρώπου θάλαμος τοῦ ὕπνου ἴδιος καὶ λπ. Περὶ τὸ σῶμα λοιπὸν ἐκάστου ἀνθρώπου ἢ ζώου, καὶ μάλιστα νεκροῦ, ὑπάρχει ὁ ἀήρ ἐμπλεὺς ἀοράτου κόσμου, ὅστις ἀραιοῦται ἀναλόγως τῆς ἀποστάσεως.

Ε'. Ὅτι πᾶσα φυλὴ δὲν παράγει παντοῦ νόσον, οὔτε εὐδοκιμεῖ, οὔτε κατατρώγει ἀδικριῶς πᾶν ζῶικόν σῶμα· ἀλλ' ἐκάστη φιλεῖ ἴδιον εἶδος.

Σ'. Ὅτι εἰσερχόμενα τὰ μικροζωιδάρια εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἀθροὰ διὰ τῆς ἀναπνοῆς τοῦ ἀέρος ἢ διὰ τροφῶν καὶ ποτῶν, ἐπιφέρουσιν ἀναλόγως μετὰ τὴν ἐπιδεκτικότητά τοῦ σώματος πολλὰ πλάσιασμον, ἐξ οὗ παράγεται νόσος. Πᾶσα δὲ νόσος διαφέρει ἄλλης, κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν παραγόντων ταύτην μικροζωιδαρίων.

Περὶ τοῦ ἀοράτου κόσμου ἰδὲ Φοῦδον ἔτους Δ'. σελ. 25. 33. 65. 81. 96. 113. 129. 145. 161. 177. καὶ Ε'. σελ. 1. 17. 33. 49. 65. 81. 97. 114. 128. 146. 161. 177.

Β'. ΥΓΙΕΙΝΗ ΕΚΑΣΤΟΥ.

Κόνις κρέατος πρὸς εὐτροφίαν.

Κατὰ νέαν ἐπίνοιαν τὸ ὠμὸν κρέας ἀποξηραμένον γίνεται λεπτοτάτη κόνις, καὶ καθίσταται πολὺ εὐπεπτον καὶ περισσότερον τοῦ κοπανισμένου ἐν ἰγδίῳ ὠμοῦ εἰς ἀποκατάστασιν πολτοῦ, τὸ ὅποιον δίδουσι τινες ἰατροὶ ἐν Εὐρώπῃ εἰς τοὺς ἔχοντας στόμαχον πολὺ ἀδύνατον, ὡς ἀναληπτικὴν καὶ εὐπεπτον τροφήν. Ἰδοὺ πῶς εἰς κόνιν μεταβάλλεται τὸ κρέας.

Λάβε βόειον κρέας, ἀφαίρεσον ὅσον τὸ δυνατόν ὅλον τὸ πάχος καὶ τὰς ἀπνευρώσεις. Θέσον εἰς μηχανὴν κατακρεουργικὴν (δι' ἧς γίνεται ὁ κιμᾶς), λάβε τοῦτο κατακρεουργημένον, καὶ ἀπλωσον ἐπὶ πλακὸς, πιάτου, ἢ πέτρας, καὶ διαθέρμανον ἐν κλιβάνῳ ὑπὸ θερμότητά 100° δηλαδὴ ἴσθην πρὸς τὴν τοῦ βράζοντος ὕδατος, καὶ ἄφες νὰ ξηρανθῇ. Εἶτα θέσον ἐν ἰγδίῳ, κοπάνισον, καὶ κρησάρισον διὰ λεπτοτάτης κρησέρας (κλησάρας) καὶ θέσας τὴν κόνιν εἰς ὑάλινον ἢ πήλινον ἀγγεῖον διατῆρει. Ἡ τοιαύτη κόνις διατηρεῖται ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀμετάβλητος, καὶ ἐν ἐπαφῇ μετὰ τοῦ ἀέρος ἂν μὲνη.

Ἡ δὴ πωλεῖσθαι τοιαύτη κόνις εἰς τὸ ἐμπόριον· ἀλλ' ἔστω γνωστὸν ὅτι εἶνε καλῆς ποιότητος διὰ τε τὴν νοθεύειν καὶ τὴν κακὴν ποιότητά τοῦ κρέατος, διότι ἐνίοτε ἀντὶ κρέατος μετχειρίζονται ἔντερα.

Ἡ καλὴ κόνις τοῦ κρέατος ἔχει ὁσμὴν καὶ γεῦσιν ἰδίᾳ φύσεως καὶ μᾶλλον εὐχάριστον. Διὰ τοῦ μικροσκοπίου διακρίνονται τὰ ὁμοειδῆ μέρη τῆς γνησίας κόνεως, ἐνῶ ἄλλως παρατηροῦνται διάφορα ἄλλα. 50 δράμια τῆς κόνεως ταύτης τοῦ κρέατος ἰσοδυναμοῦσι μὲ 200 δράμια κρέατος προσφάτου.

Ἡ χρῆσις γίνεται μετὰ γάλακτος, μετὰ ζωμοῦ, ἢ σκολάκτας· ἀλλὰ τὸ προχειρότερον εἶνε καὶ καταλληλότερον τὸ διαλύσαι τὴν κόνιν ἐν ὕδατι. Ἀρθε ποσὸν τῆς κόνεως, θές ἐντὸς κυάθου, ἐνσπάζον κατ' ὀλίγον ὕδωρ καὶ ἀνακάνονε διὰ κωταλίου ἵνα μὴ γείνωσι θρόμβοι· πρόσθε εἶτε πλέον ὕδωρ καὶ ζάκχαρον ἱκανὸν εἰς κόνιν καὶ ὀλίγην ῥώμην ἢ κονιάκ, καὶ πίε τ' ὅλον. Ἀντὶ ῥώμης δύναται τις θέσαι ἄλλο ποτὸν τῆς ἀρέξεώς του, βόμμυ βανιλίας, κανέλλας, κλ.

Διόχυρίζονται τινες ὅτι ἡ οὕτω λαμβανομένη κόνις τοῦ κρέατος θεραπεύει καὶ τοὺς στηθικοὺς· παρέχει εὐπνεσίαν, καὶ εὐτρεφίαν, καὶ αὖξει τὸ οὖρειον εἰς τὰ οὖρα.

Ἐὰν ἡ τοιαύτη κόνις εὐδοκιμήσῃ διὰ τῆς πείρας, τότε παντοῦ ἑκαστος δύναται νὰ ἔχῃ κρέατος τροφήν πρόχειρον καὶ καλήν.

Ἐν τοῖς βορείοις κλίμασι ἀπαιτεῖται δι' ἑκαστον ἀδυνάτου καταστάσεως τὴν ἡμέραν 200 δράμια κρέατος καθαροῦ, ἥτοι 50 δράμια κόνεως κρέατος. Παρ' ἡμῖν ἀρκοῦσιν 100 δράμια, ἥτοι κόνεως κρέατος δράμια 25.

Περὶ τῆς θεραπευτικότητος καὶ τῆς βλάβης τοῦ γάλακτος.

Τὸ παχύτερον γάλα καὶ ἔχον πολὺν τυρὸν καὶ ὀλίγον ὀρρόν εἶνε τὸ μᾶλλον θεραπευτικώτερον, καὶ δυσκοιλιώτερον. Διὰ τοῦτο πᾶν γάλα βρασθὲν, ἵνα ἐξατμισθῇ ὁ ὀρρός αὐτοῦ, καθίσταται δυσκοιλίον. Ὅσον λοιπὸν ὀρρόν περισσότερον ἔχει τὸ γάλα τόσον εὐκοιλιώτερον εἶνε.

Τὸ τοῦ βοῦς γάλα ἔχει βούτυρον καὶ τυρὸν πολὺν καὶ ὀρρόν ἀναλόγως ὀλιγώτερον· διὰ τοῦτο ἐξ αὐτοῦ ἐξάγεται καὶ τυρὸς

καὶ βούτυρον περισσότερον τῶν ἄλλων γαλάκτων. Τὸ τοῦ προβάτου ἔχει τυρὸν καὶ βούτυρον ὀλιγώτερον τοῦ βοῦς, καὶ περισσότερον ὀρρόν. Τὸ τῆς αἰγὸς ἔχει ἔτι ὀλιγώτερον τυρὸν καὶ βούτυρον καὶ περισσότερον ὀρρόν τοῦ προβάτου. Μετὰ τοῦτο ἔρχεται τὸ τῆς ὄνου, τὸ ὁποῖον ἔχει ἔτι μᾶλλον ὀλιγώτερον τυρὸν καὶ βούτυρον καὶ περισσότερον ὀρρόν· διὰ τοῦτο τὸ γάλα τῆς ὄνου σπανίως πηγνύεται, οὔτε κόπτει ἐν τῷ στομάχῳ. Ἐὰν τὸ γάλα τοῦτο ἐνωθῇ μετὰ μέλιτος ἢ ζακχάρου καὶ ἄλατος, οὐδέποτε πῆζει ἐν τῷ στομάχῳ, διὰ τοῦτο εἶνε καὶ εὐκοιλίον. Ὅταν τὸ γάλα ἔχει πολὺν τυρὸν, κόπτει ἐν τῷ στομάχῳ καὶ βλάπτει.

Ὁ ὀρρός εἶνε φύσει εὐκοιλίος, διότι ἔχει ζάκχαρον· διὰ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς ἔπινον ὀρρόν πρὸς ὑγίειαν καὶ εὐχυμίαν, εἰς τὸν ὁποῖον πρέπει πάντοτε νὰ προστίθεται ὀλίγον μέλι καλὸν ἢ ζάκχαρον καὶ ἄλλας πρὸς καλὴν γεῦσιν καὶ πρὸς αὖξιν τῆς εὐκοιλιότητος· καθίσταται ἔτι μᾶλλον εὐκοιλίος, ἐὰν προστίθῃται περισσότερον ἄλλας. Εἶνε πάντοτε ὁ ὀρρός ἀβλαβὴς καὶ ἀν γείνη κατάχρησις αὐτοῦ.

Τὸ ἔχον γάλα πολὺ τυρὸν καὶ ὀλίγον ὀρρόν βλάπτει τοὺς πάσχοντας ἐκ ψαμμιάσεως, τοὺς ἥπατικούς, καὶ τοὺς διατεθειμένους εἰς κεφαλαλγίας, εἰς τινὰς παράγει ἀέρια· ὠφελεῖ ὅμως κατὰ τὴν γυναικὴ πολλῶν εἰς τὰ τοῦ θώρακος πάθη.

Ἐν γένει τὸ πρὸς βρῶσιν γάλα ἐὰν ἐψηθῇ μετὰ πάχους ἢ βουτύρου πρὸς κατασκευὴν γαλακτοπλακοῦντος (γαλακτοπουρεκίου) βλάπτει ἔτι μᾶλλον τοὺς πάσχοντας ἐκ ψαμμιάσεως ἢ λιθῶν καὶ τοὺς ἥπατικούς· καθίσταται ὅμως ὀλιγώτερον φυσῶδες.

Ἡ συνεχὴς χρῆσις τοῦ γάλακτος βλάπτει τοὺς ὀδόντας καὶ τὰ οὖλα, τὰ ὁποῖα καθίστανται πλαδαρά (μαλακά), οἱ δὲ ὀδόντες σήπονται (κουφαλιάζουν). Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς βλάβης ταύτης μετὰ τὴν βρῶσιν αὐτοῦ πλύνε τὸ στόμα μετὰ οἴνου μεμιγμένου μετὰ μέλιτος ἢ ζακχάρου· διότι οὕτω ἀφαιρεῖται ἐκ τῶν ὀδόντων ἡ ἐπ' αὐτῶν μένουσα τυρώδης ὕλη τοῦ γάλακτος. Προτιμότερον εἶνε τὸ πλύνειν τὸ στόμα μετὰ μελικράτου, ἥτοι μετὰ ὕδατος ἔχοντος μέλι, καὶ κατόπιν μετὰ στυφοῦ οἴνου.

Περὶ γάλακτος ἰδὲ Φοῖβον ἔτος Α'. σελ. 45 καὶ 81. ἔτος Β'. σελ. 111. ἔτος Γ'. σελ. 40. ἔτος Ε'. σελ. 60.

Γ'. ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ.

ΟΣΤΕΟΛΟΓΙΑ.

(Συνέχεια προηγούμενου φύλλου).

Περὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ σκελετοῦ.

Ἡ κεφαλὴ διαιρεῖται εἰς δύο μέρη, εἰς κρανίον καὶ εἰς πρόσωπον.

Ὅστα τοῦ κρανίου.

Τὸ κρανίον εἶνε κυτὶς, ἢ πηλὴς (κουτίον) ὀστέινον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται ὁ ἐγκέφαλος. Καλεῖται *κόγχη* κατ' Ἀριστοτέλην.

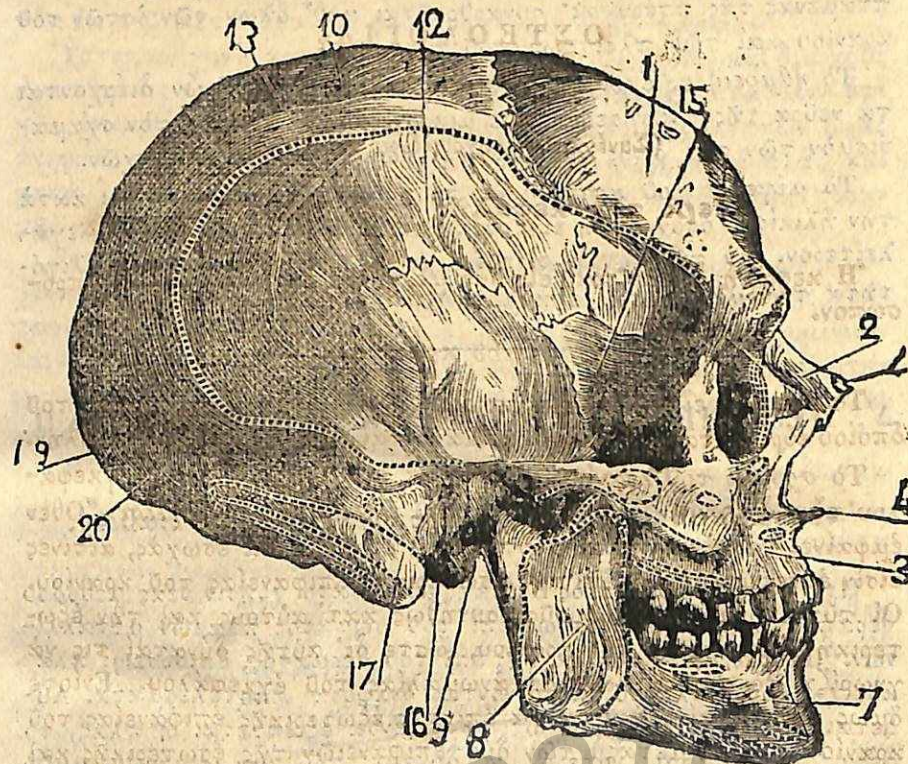
Τὸ σχῆμα τοῦ κρανίου γίνεται ἐκ τοῦ σχήματος τοῦ ἐγκεφάλου· εἶνε δηλαδή τὸ κρανίον τὸ τοῦ ἐγκεφάλου *ἐκμαγεῖον*. Ὅθεν ἐμφαίνει τὰς ἀνωμαλίας τούτου, τὰς ἐξοχὰς, καὶ ἐσωχὰς, αἵτινες εἰσὶν ἐντετυπωμένοι ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ κρανίου. Οἱ τύποι οὗτοι διαμορφοῦσι συνήθως κατ' αὐτοὺς καὶ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν τοῦ κρανίου, ὥστε δι' αὐτῆς δύναται τις γὰ γνωρίζη τὸ σχῆμα καὶ τὰς ἀνωμαλίας τοῦ ἐγκεφάλου. Ἐνίοτε ὅμως δὲν ἐμφαίνονται ταῦτα ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ κρανίου· διότι μετὰ τῶν δύο ἐπιφανειῶν τῆς ἐσωτερικῆς καὶ τῆς ἐξωτερικῆς, αἵτινες ἀνάγονται εἰς τὰς δύο πλάκας τῶν ὀστέων τοῦ κρανίου, ὑπάρχει ἡ διπλὴ πολὺ παχὺς.

Τὰ ὀστᾶ τοῦ κρανίου εἰσὶν 8· ἦτοι τὸ μετωπικόν. Τὰ δύο πλάγια ζυγωματικά, ἢ βρεγματικά. Τὰ δύο τῶν μηνίγγων ἢ κροτάφων. Τὸ ἰνίον. Τὸ σφηνοειδές, καὶ τὸ ἡμοειδές,

Τὸ μετωπικὸν κεῖται ἐπὶ τοῦ ἐμπροσθίου μέρους τοῦ κρανίου, καὶ ἀνωθεν τοῦ προσώπου, ἐνθα σχηματίζει τὸ μέτωπον καὶ μέρος τῶν ὀπτικῶν κογχῶν. Τὸ μετωπικὸν ὀστοῦν τῆς γυναικὸς εἶνε ἐπιπεδώτερον καὶ στενώτερον τοῦ τοῦ ἀνδρός.

Τὰ πλάγια κεῖνται ἐκατέρωθεν τοῦ κρανίου, ἀποτελοῦσι τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ κρανίου, ἔχουσι σχῆμα σχεδὸν τετραγωνικόν.

Τὸ ἰνίον κεῖται ἐπὶ τῆς ὀπισθίας χώρας τοῦ κρανίου. Εἶνε τὸ παχύτερον ὀστοῦν τοῦ κρανίου. Προστατεύει τὴν παρεγκεφαλίδαν, τῆς ὁποίας ἡ ἐλαχίστη βλάβη ἐπιφέρει θάνατον. Ἀρθροῦται μετὰ τῆς σπονδυλικῆς στήλης. Εἰς τὰς γυναῖκας εἶνε εὐρύτερον.

1 Μετωπικόν. 2 Ῥινικὸν ὀστοῦν. 3 Ἀνω σιαγών. 4 Ῥινική ἀκανθα ἀνωτέρα καὶ κατωτέρα. 7. 8 Κάτω σιαγών. 10 Πλάγιον ὀστοῦν. 12 Κροταφικὸν ὀστοῦν. 13 Λεπιδώδες κροταφικοῦ. 15 Μεγάλα πτερὰ τοῦ σφηνοειδοῦς. 17 Ἀπόφυσις τοῦ μαστοειδοῦς. 16 Ἐξωτερικὸς ὀχετὸς τοῦ ὠτός. 19 Ἰνίον ὀστοῦν. 20 Ἐξοχή τοῦ ἰνίου.

Τὰ τῶν μηνίγγων ἢ κροτάφων κεῖνται ἐπὶ τῶν πλαγίων καὶ κάτωθεν τοῦ κρανίου, καὶ ἀποτελοῦσι τοὺς μηνίγγας. Διαιρεῖται ἕκαστον εἰς τρία μέρη· τὸ λιθοειδές, τὸ μαστοειδές, καὶ τὸ λεπιδωειδές.

Τὸ λιθοειδές ἔχει πολλὰς κοιλότητας ἐσωτερικῶς, εἶνε σκληρόν, καὶ ἐμπεριέχει τὰ ὀστεῖδια τῆς ἀκοῆς καὶ τ' ἄλλα ὄργανα αὐτῆς. Ἐὰ ὀστεῖδια ταῦτά εἰσι τέσσαρα· ἡ ἀφύρα, ὁ ἀκμὼν, τὸ φακοειδές, καὶ ὁ ἀναβολεύς.

Τὸ σφηνοειδές κεῖται ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ κρανίου εἶνε ὡς

σφήν. Ὁμοιάζει κατὰ τὸ σχῆμα τῆς νυκτερίδος, ἐχούσης ἀναπεπταμένας τὰς πτέρυγας· συναρθροῦται μεθ' ὅλων τῶν ὀστέων τοῦ κρανίου καὶ τῶν πλείστων τοῦ προσώπου.

Τὸ ἡθμοειδές, ἔχει πολλὰς μικρὰς τρύπας, δι' ὧν διέρχονται τὰ νεῦρα τῆς ὀσφρήσεως· εἶνε μικρόν, συντείνει πρὸς τὸν σχηματισμὸν τῶν τῆς ῥινὸς κοιλιῶν καὶ τῶν ὀφθαλμικῶν κογχῶν.

Τὸ μέγεθος τοῦ κρανίου ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον διαφέρει κατὰ τὴν ἡλικίαν, ὅσον αὕτη εἶνε μικροτέρη. Τόσον τοῦτο εἶνε μεγαλύτερον. Ἐν τῇ μήτρᾳ εἶνε ἔτι μεγαλύτερον κατὰ τὴν ὀλιγότητα τῶν μηνῶν τῆς ἐγκυμοσύνης.

(ἀκολουθεῖ)

Δ'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ.

Μεταλλοθεραπεία κατὰ τῶν νευρικῶν παθῶν.

Πρὸ 35 ἐτῶν ὁ ἱατρός Βούρκης ἐποιήσατο χρῆσιν νέας μεθόδου θεραπευτικῆς δι' ἐπιθέσεως ἐπὶ τοῦ σώματος πλακῶν μεταλλίνων. Παρατήρησεν ὅτι ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ δέρματος, ἐπιθέσεως πλακῶς χαλκοῦ στιλπνοῦ ἐπιγίνονται διάφορα ἀποτελέσματα. Αὕξεται ἡ θερμοκρασία τοῦ δέρματος ἔνθα ἐφάπτεται ἡ πλάξ, τὸ δέρμα καθίσταται νοτερόν, ἡ δύναμις τῶν ὑποκειμένων μυῶν αὖξεται κατὰ τὸ $\frac{1}{3}$, ὡς τοῦτο ἐβεβαιώθη διὰ τοῦ δυναμομέτρου, διεγείρεται καὶ αὖξεται ἡ αἰσθητικότης. Ἡ πλάξ πρέπει νὰ μείνῃ μέχρι πέντε λεπτῶν ὥρας· ἐὰν ἀφεθῇ πλείονα χρόνον, ἐπιγίγνεται ἀναισθησία, χαλάρωσις κλπ. ἀντίθετα.

Ἀντὶ πλακῶς χαλκίνης, μετεχειρίσθη ἐκ σιδήρου, ἐκ ψευδαργύρου, ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου, ἀλουμινίου κλπ. καὶ ἐπὶ ὅλων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐπέτυχεν. Ἰδίως ἡ θεραπεία αὕτη ἐπιτυχάζει κατὰ τῶν ὑπερικῶν, καὶ κατὰ τῶν καθαρῶν νευροπαθειῶν.

Καὶ ἡμεῖς μετεχειρίσθημεν τὴν θεραπείαν κατὰ νευραλγίας τοῦ δέρματος, καθ' ἥς πᾶσα ἄλλη θεραπεία ἀπέτυχεν. Ἐπὶ τοῦ ἀλγοῦντος σημείου ἐπεθέσαμεν νέον στιλπνὸν νόμισμα δεκάλεπτον χαλκίνον, τὸ ὅποσον ἔμεινεν ἐπὶ μίαν ὥραν· διότι οἱ πόνοι ἐξηκολούθουν· μετὰ τὸν χρόνον τοῦτον ἔπαυσαν, ἀφῆσθαι τὸ νόμισμα, καὶ εὗρεθαι τὸ δέρμα ἐρυθρὸν καὶ θερμὸν, καὶ ἐπὶ ἡμέρας δις τρεῖς ἡ ἐρυθρότης, ὡς ἂν ὑπῆρχε καῦμα. Ἐκτοτε ἡ νευραλγία ἐγένετο ἀφαντος.

Ὁ Βούρκης, ὅπως ἀσφαλέστερον θεραπεύσῃ, δίδει καὶ ἐσωτερικῶς ἐκ τοῦ μετάλλου διὰ τοῦ στομάχου ἢ δι' ἐνέσεων.

Υστερικὴ γυνὴ κατελήφθη ὑπὸ τοπικῆς (μερικῆς) καὶ διαρκοῦς ἀναισθησίας καὶ ἔμεινεν ἡμιθανής. Ἐπετέθη πλάξ μεταλλίνη ἐπὶ τῆς ἀναισθητοῦ χώρας. Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων λεπτῶν ὥρας ἀνεφάνη εὐαισθησία ἐπὶ τοῦ δέρματος, ἔνθα ὑπῆρχεν ἡ πλάξ, καὶ μετὰ λεπτά ὥρας ἡ εὐαισθησία κατ' ὀλίγον ἐπεξτάθη πέραν τῆς πλακῶς καὶ ἐπανῆλθε πανταχοῦ.

Νεανίς, ἔπασχε χρονίως ὑπὸ πικρυσίας μετὰ νευρικῶν ἐξάψεων, καὶ ἀλλοιώσεων φωνῶν. Ὁ Βούρκης ἀποτυχὼν ἐκ τῆς χρήσεως πλακῶν ἄλλων μετάλλων, μετεχειρίσθη τὸ ἀλλουμίνιον. ἐπιθέσας τοῦτο περὶ τὸν λαιμὸν ὡς περιδερίδα (γιορδάνι), ἐσωτερικῶς δὲ ἔδωκε καταπότια ἐκ θεικῆς ἀλλουμίνης (στύψης), καὶ ἐντὸς 24 ὥρων τὸ πάθος διελύθη.

Ἡ περὶ τὸν λαιμὸν τῶν γυναικῶν χρῆσις τῶν περιδερίδων ἐκ χρυσοῦ, ἢ ἀργύρου, ὡς καὶ τῶν ψελλίων καὶ βραχιολίων, τὰ ὁποῖα τότε ἔφερον ὑπὸ τὸν δελτοειδῆ μῦν τοῦ βραχίονος, καὶ ταῦτα εἰς κυρίως τὰ βραχιόλια, τὰ δὲ ψελλία εἰς τὰ ἐπὶ τοῦ καρποῦ τῆς χειρὸς, ὡς κοσμήματα, δύναται τις εἰπεῖν ὅτι ἀρχαίῳθεν προῆλθεν ἐξ ὑγιεινοῦ σκοποῦ, καὶ ὅτι ἔκτοτε ἦτο γνωστὴ ἡ ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἐνέργεια τῶν μετάλλων διὰ τῆς ἐπαφῆς αὐτῶν ἐπὶ τοῦ δέρματος, ὡς εἰσι καὶ τὰ ἐξ ἡλέκτρου.

Ἐκ πλείστων διδομένων ἐξάγεται ὅτι ὑπῆρξεν ποτε ἐν προϊστορικῇ ἐποχῇ μέγιστος πολιτισμὸς, καθ' ὃν ἐγένετο τελειοποίησις παθῶν τῶν ἐπιστημῶν, αἵτινες διὰ τοῦ χρόνου κατεστράφησαν καὶ κατὰ παράδοσιν διετηρήθησαν πολλὰ, τὰ μὲν ὡς καλλοπιστικὰ, τὰ δὲ ὡς προληπτικὰ, καὶ ἄλλα, ὡς γοητίαι, καὶ μυχίαι· πάντα δὲ εἰσὶν ἐξαγόμενα ἐπιστημονικῶν θεωριῶν. Ὁ Βυλλῆς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἀστρονομίας τὰς ιδέας ταύτας δεινῶς ὑποστηρίζει.

Τῶν φυλακτηρίων ἡ χρῆσις, ἀπερ' ὑπάρχουσι παρ' ἅπασιν τοῖς ἔθνεσι, πεπολιτισμένοις καὶ βαρβάροις, ἀρὰ γὰρ δὲν ἐκπηγάζει ἐκ τῆς χρήσεως πλακῶς μεταλλίνης ἀνηρτημένης ἐπὶ τοῦ σώματος πρὸς προφύλαξιν ἐκ διαφόρων νευρικῶν παθήσεων· διὰ δὲ τοῦ χρόνου μετεβλήθησαν εἰς χρῆσιν καὶ ἄλλων ὕλων.

Μετὰ τὸν Βούρκην καὶ ὁ Σορκότος ὑπεστήριξε τὴν τοιαύτην θεραπείαν. Ὁ Βούρκης πρὸ 30 ἐτῶν ἐβεβαίωσεν ἐνώπιον τῆς ἐν Παριτίοις Ἱατρικῆς Ἀκαδημίας ὅτι καὶ ἐκ τῆς χολέρας προφυλάττει ἡ ἐπίθεσις πλακῶς χαλκοῦ ἐπὶ τῆς κοιλίας, ἐὰν μάλιστα καὶ ἐσωτερικῶς εἰσάγῃται μικρὸν τι ποσὸν χαλκοῦ· διότι ἔκτοτε

ἐπαρτηρήθη ὅτι ὅλοι οἱ τὸν χαλκὸν ἐργαζόμενοι, καὶ οἱ περι-
κτίωνες τῶν τοῦ χαλκοῦ ἐργαστηρίων οὐδόλως προσεβάλλοντο ἐκ
τῆς χολέρας. Ὁ Βούρκης πρῶτος ἀναφέρων τὴν σπουδαίαν ταύτην
παρατήρησιν, ἐπρότεινε πρὸς προφύλαξιν ἐκ τῆς χολέρας τὴν
ἐπίθεσιν πλακὸς χαλκοῦ ἐπὶ τῆς κοιλίας, καὶ τὸν κορεσμόν τοῦ
πρὸς ἀναπνοὴν ἁέρος ἐκ μορίων χαλκοῦ· πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον
εἶπεν ὅτι πρέπει νὰ προστεθῇ εἰς οἰνόπνευμα διχλωροῦχος χαλ-
κὸς, τὸ ὁποῖον ἐν λάμπᾳ οἰνοπνεύματος ν' ἀναφλέγηται καὶ οὕτω
διαδίδονται μόρια χαλκοῦ ἐν τῷ ἁέρι. Ἐν τῇ λάμπᾳ τίθεται
μετὰ οἰνοπνεύματος 1, κόκκου διχλωροῦχου χαλκοῦ, τοῦ ὁποῖου
ἡ δόσις αὖξεται κατ' ὀλίγον μέχρι ἐνὸς κόκκου ἀναφλεγόμενον
δις τῆς ἡμέρας. Ἐσωτερικῶς δίδει ὑπὸ κλύσμα διάλυσιν θειικοῦ
χαλκοῦ πρῶτ' καὶ ἐσπέρας ὑπὸ δόσιν 1 ἕως 4 κόκκων κατὰ τὴν
ἡλικίαν. Τὴν ἐπίθεσιν ἐπὶ τοῦ σώματος ἢ ἐπὶ τῆς κοιλίας χαλ-
κίνης πλακὸς πρὸς προφύλαξιν κατὰ τῆς χολέρας ὑπεστήριξεν ἐν
τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιστημῶν καὶ ὁ Λαρρέύ, εἰπὼν ὅτι ὁ Βούρκης
καὶ ἄλλοι ἱατροὶ ὑπεστήριξαν τὴν διὰ τῶν πλακῶν τοῦ χαλκοῦ
προφύλαξιν κατὰ τῆς χολέρας καὶ κατὰ τὰ 1832, ὅτε ἐπεκράτει
ἐν Παρισίοις ἡ χολέρα. Ὁ Μερζύ λέγει ὅτι ἄλλος ἱατρός εἶνε ὁ
πρῶτος ἐφευρετής, ὅστις ἐκ συμπτώσεως τινος ἔγνω τὴν τοιαύ-
την προφυλακτικὴν ιδιότητα τοῦ χαλκοῦ. Ὁ Βούρκης εἶπεν ὅτι
ἀνέγνωσε τῷ 1840 εἰς σύγγραμμα ἱατροῦ ὅτι ἐν Οὐγγαρία κοι-
νῶς προφυλάττονται ἐκ τῆς χολέρας διὰ τῶν χαλκίνων πλακῶν.

Βεβαίως ἡ τοιαύτη προφυλακτικὴ ιδιότης τῶν πλακῶν τοῦ
χαλκοῦ ἀνάγεται εἰς τὴν μεταλλοθεραπευτικὴν τοῦ Βούρκη,
ὅστις λέγει ὅτι οὐ μόνον ὁ χαλκὸς προφυλάττει κατὰ τῆς χολέ-
ρας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ.

Πρὸς προφυλακτικὴν χρῆσιν τοῦ χαλκοῦ προτείνει τὰς.

1. Ἐφαρμογὴ τοῦ χαλκοῦ ἐπὶ τῆς κοιλίας διὰ ζώνης ἢ ἐντὸς
φλανέλλας.
2. Καῦσις ἐν οἰκίᾳ διχλωριούχου χαλκοῦ ἐν λάμπᾳ οἰνοπνεύ-
ματος ἵνα κορεννύηται ὁ ἀναπνεόμενος ἀὴρ ἐξ ἀτόμων χαλκοῦ.
3. Καθημερινὴ χρῆσις τῶν σκευασίων χαλκοῦ· δισοξειδίου
χαλκοῦ εἰς δόσιν 1[5 κόκκου καὶ κατ' ὀλίγον προβαίνουσης τῆς
δόσεως.
4. Τρώγειν τὰς χρωματισμένας πρασίνας τροφὰς διὰ θειικοῦ
χαλκοῦ, ὡς παρ' ἡμῖν γίνονται τὰ νερατζάκια, λεμονάκια γλυκόν.

Ε'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΓΟΛΟΓΙΑ.

Ἐὰν ἡ ἄγνοια, κατὰ τὸν Αἰλιανόν, ἦνε δεινὸν, καὶ πολλῶν
κακῶν αἰτία γίγνεται. Αὕτη γίνεται πλειόνων ἐν τῇ ἱατρικῇ.

Ἡ ὑγιεινὴ καὶ ἡ θεραπευτικὴ εἰσὶ τὰ πολυτιμότερα μέρη
τῆς ἐπιστήμης· διότι ἡ μὲν ὑγιεινὴ ἀποβλέπει τὴν ὑγίειαν, ἡ δὲ
θεραπευτικὴ τὴν ζώην.

Τῶν πολυτίμων τούτων ὁφείλει ἕκαστος νὰ γνωρίζῃ τὰ προ-
χειρότερα, ἵνα ποιῇ χρῆσιν πρὸς ὠφέλειάν του, καὶ νὰ κρίνῃ καὶ
ἐκτιμᾷ τὰ πληρέστερα, τὰ ὁποῖα δέδοται τοῖς ἱατροῖς.

Πᾶς ὁφείλει νὰ ἔχῃ προχείρους γνώσεις τῆς ἱατρικῆς λέγει ὁ
θεῖος Ἱπποκράτης.

ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην ἐν τῷ Φοίβῳ ἐκτίθενται αἱ προχειρό-
τεραι καὶ πρᾶκτικώτεραι γνώσεις τῆς ὑγιεινῆς, τῆς νοσολογίας,
τῆς θεραπευτικῆς, καὶ τῆς φαρμακολογίας μετὰ ποικίλων ἄλλων
κοινωφελῶν γνώσεων. Ὅπως ὅμως πληρέστερον κατασταθῇ τὸ
ἔργον, τὸ ὁποῖον πανταχοῦ ἐν τῷ Πανελληνίῳ καὶ παρὰ πολλοῖς
ξένοις τυγχάνει εὐμενοῦς ἐκτιμήσεως καὶ ἐπωφελοῦς ἐπιδοκιμα-
σίας, θέλει δημοσιεύεσθαι ἀπὸ τοῦδε σὺν τῇ προχείρῳ Φαρμακο-
λογίᾳ καὶ Συνταγολογίᾳ, οὐπερ στέρησις ὑπάρχει παρ' ἡμῖν, καὶ
χρησιμώτατόν ἐστιν οὐ μόνον εἰς ἱατροὺς καὶ φαρμακοποιούς,
ἀλλὰ καὶ εἰς πάντα φίλον τῆς ἑαυτοῦ ὑγείας καὶ ζωῆς.

Τὸ συνταγολόγιον τοῦτο ἐν πρώτοις θέλει διαλαμβάνει τοὺς
κανόνες τῆς συνθέσεως καὶ ἐνώσεως τῶν διαφόρων φαρμάκων, τὰ
ὁποῖα ἀναγράφονται ἐν συνταγῇ, καὶ κατόπιν τὰς κυριώτερας
ἐνεργείας παντὸς ἱατρικοῦ, καὶ πάσας τὰς περὶ τούτου συντα-
γὰς, τὴν δόσιν, τὴν χρῆσιν, καὶ κατὰ τίνος νόσου ἕκαστον χρη-
σιμεύει, καὶ πᾶν ἄλλο ὠφέλιμον. Ἰδίως θέλομεν ἐνδιατρίψαι εἰς
τὰ ἐγγύρια βότανα καὶ ἄλλα ἱατρικά· διότι πάντοτε τὰ ἐγγύ-
ρια ὡς κατὰ τὸ κλίμα γιγνομένης εἰσὶ προτιμότερα τῶν ἄλλο-
δαπῶν.

Μέτρα καὶ σταθμὰ διὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς ποσότητος ἕ-
κάστου ἱατρικοῦ μεταχειριζόμεθα πρὸς πρόχειρον εὐκολίαν τὰ
παρ' ἡμῖν βάρη τῶν νομισμάτων, τὰ ὁποῖα ἀντιστοιχοῦσι μὲ τὰ
γαλλικά. Τὸ βάρος τοῦ μονολέπτου ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἓν γραμμα-
ρίον γαλλικόν. Ἐν γραμμαρίῳ ἔχει 20 κόκκους. Ἡ πεντάρα ἔχει
βάρος πέντε γραμμαρίων, ἡ δεκάρα 10. Δέκα δεκάρα ἰσοδυνα-

μοῦν πρὸς 100 γραμμάρια. Διεξοδικώτερον ἰδὲ Φοῖβον ἔτους Α'. σελ. 22.

Ἡ *Συνταγολογία* διαλαμβάνει περὶ τῆς συνθέσεως συνταγῆς παρὰ ἱατροῦ, ἐκτελουμένης παρὰ φαρμακοποιοῦ, ἵνα ταχέως κατασταθῇ ἱατρικὸν πρὸς χρῆσιν τοῦ ἀσθενοῦς. Τὸ τοιοῦτον φάρμακον καλεῖται *συντεταγμένον* (ο *prescriptus*) πρὸς διαστολὴν ἐξ ἄλλων σκευασμῶν φαρμάκων, τὰ ὅποια κατασκευάζουσιν ἰδίως οἱ φαρμακοποιοὶ εἰς μέγα ποσὸν, διδασκόμενοι ἐκ τῆς φαρμακοποιίας, καὶ τὰ ὅποια διατηροῦσιν ὑπὸ κατάρτισιν κόνεως, βέλματος, ἐκχυλίσματος, σερπίου κλπ ἵνα οὕτω διευκολύνῃται ἡ ταχέως ἐκτέλεσις τῆς συνταγῆς τοῦ ἱατροῦ· τὸ τοιοῦτον φάρμακον καλεῖται *ἐπιτεταγμένον* (*magistrato*).

Τὴν κατασκευὴν τοῦ ἐπιτεταγμένου ἱατρικοῦ ἐκτελεῖ ὁ φαρμακοποιὸς πιστῶς κατὰ τρόπον, ὃν ὀρίζει ἡ φαρμακοποιία, καὶ τὸν ὅποτον οὐδεὶς δικαιοῦται νὰ μεταβάλῃ· διότι εἶνε ἐπιτεταγμένον ἐκ τῆς πολυχρονίου πείρας. Ὁ φαρμακοποιὸς λοιπὸν γνωρίζει νὰ συνθέτῃ τυπικῶς ἱατρικὰ καὶ νὰ ἐκτελῇ ἐπιμελῶς συνταγὰς γεγραμμένας ἐν τῇ φαρμακοποιίᾳ. Δὲν δύναται δὲ νὰ γνωρίσῃ νὰ συνθέτῃ συνταγὰς πρὸς τὴν ἄμεσον θεραπείαν ἀσθενοῦς· διότι μόνον τῷ ἐπιστήμονι ἱατρῷ δέδοται τοῦτο. Ὁφείλει ὅμως νὰ γνωρίσῃ τὰς συνήθεις δόσεις τῶν φαρμάκων καὶ τὸν τρόπον τὸν πρὸς ἐκτέλεσιν συνταγῆς, καὶ ἐάν ποτε εὕρῃ τὴν δόσιν παρὰ τὸ δέον οὕσαν κατὰ λάθος ἢ ἐξ ἀπροσεξίας τοῦ ἱατροῦ, ὀφείλει σπεῦσαι καὶ ἐρωτῆσαι τὸν ἱατρόν, πῶποτε δὲ νὰ ἐκτελῇ ἐν ἀμφισβολίᾳ ἄνευ διαταγῆς τοῦ ἱατροῦ.

Ἡ συνταγὴ καλεῖται *ἀπλή*, ὅταν ἐμπεριέχῃ ἐν μόνον ἱατρικόν. Καλεῖται *σύνθετος* ὅταν ἐμπεριέχῃ δύο καὶ πλείονα ἱατρικά, τὰ ὅποια πρέπει νὰ ἐνωθῶσι καλῶς καὶ ν' ἀποτελέσωσι τὸ σύνολον ἱατρικόν. Ἐνταῦθα κεῖται τὸ πᾶν· πῶς πρέπει νὰ ἐνωθῶσι, ποίαν δύναμιν πρὸς τ' ἀποτέλεσμα τῆς θεραπείας ἔχει ἕκαστον φάρμακον, καὶ ὑπὸ ποίαν ἀναλογίαν νὰ δοθῇ, πότε καὶ τίνι τρόπῳ, κλπ.

Ταῦτα θέλομεν κατὰ τὸ ἐνὸν διασαφίσει πρὶν ἀρχίσωμεν τὰ καθ' ἕκαστα.

Πᾶσα σύνθετος συνταγὴ ἀποτελεῖται τυπικῶς ἐκ τοῦ οὐσιώδους φαρμάκου, ὃπερ πρῶτον γράφεται· ἐκ τοῦ ἐπιβοηθητικοῦ, ὃπερ χρησιμεύει πρὸς εὐκολίαν καὶ ταχύτητα τῆς ἐνεργείας τοῦ πρώτου· ἐκ τοῦ ἐπιδιορθωτικοῦ, ὃπερ συντελεῖ πρὸς τροποποίησιν τῆς γέυσεως καὶ ὁσμῆς, ἢ ἐλάττωσιν τῆς μεγάλης ἐνεργείας· ἐκ τοῦ διαμέσου χρησίου πρὸς παροχὴν τοιαύτης ἢ τοιαύτης κα-

ταστάσεως τοῦ ἱατρικοῦ, ὑγρῆς, στερεᾶς, κλπ. καὶ πέμπτον τὸ ἐνωτικόν, τὸ ὅποτον συντελεῖ πρὸς τὴν ἐνωσιν τῶν τυχόν διεστώτων μερῶν, ὡς τὸ ἔλαιον καὶ ὕδωρ.

ΟΙΚΙΑΚΑΙ ΣΚΕΥΑΣΙΑΙ.

Μελάνη πρὸς γραφὴν ἀνεξάλειπτος.

Λάβε μπακαμίου μαύρου τετριμμένου δράχμια 100, ὕδατος δράχμια 400, ἀνάμιξον, καὶ ἄφες ἐν πηλίνῳ ἀγγεῖῳ ἡμέρας τρεῖς. Εἴτα θέσας ἐπὶ ἐλαφροῦ πυρὸς, βράσον, ἕως οὗ μείνῃ τὸ ἥμισυ ὑγρὸν· ἐκβάλον ἐκ τοῦ πυρὸς, καὶ ἀφοῦ ψυχρανθῇ, στράγγισον καὶ πρόσθες στυπτηρίας (στύψης) δράχμια 15, ζακχάρου δράχμια 7, κόμμεος ἀραβικοῦ (γόμμη, κομμίδι) δράχμια 8· θερμάνον τὸ ὅλον μέχρις οὗ πάντα διαλυθῶσι, καὶ φύλαξον πρὸς χρῆσιν.

Ἡ μελάνη αὕτη ἔχει χροῖα τερεπνὸν, παρέχει γραφὴν ἀμετάβλητον διὰ τοῦ χρόνου καὶ ἀνεξάλειπτον, ἐν ᾧ ἡ δι' ἀνιλίνης ἐξαφανίζεται διὰ τοῦ χρόνου κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ ἀναρμολίᾳ εἶναι δι' ἐπίσημα καὶ διαρκῆ ἔγγραφα.

ΠΑΝΤΟΙΑ.

Μαγειρικὰ.

Ὁ κακῶς ἐννοούμενος ἐξευγενισμὸς ἢ πολιτισμὸς, παρ' ἡμῖν, θεωρεῖ ἀναξιοπρεπές τὸ νὰ ἐργάζεται ὅσον τὸ δυνατόν καὶ ἡ οἰκοδόσποινα εἰς τὰ τῆς οἰκίας, καὶ νὰ γνωρίσῃ καλῶς τὰ τῆς μαγειρικῆς. Ὁ καλὸς ὅμως ἐξευγενισμὸς ἐπιβάλλει εἰς πᾶσαν οἰκοδόσποιναν πάσης τάξεως, οὐ μόνον τὸ καλῶς διοικεῖν καὶ οἰκονομεῖν τὰ τῆς οἰκίας· ἀλλὰ καὶ τὸ καλῶς ἐπίστασθαι τὴν μαγειρικὴν, καὶ κατὰ τὸ δυνατόν ἐπιτηρεῖν τὰ τῆς μαγειρικῆς. Εἴπομεν ἄλλοτε ἐν τῷ Φοίβῳ ἔτος Β'. σελ. 145. 190. ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ συνεστήθησαν σχολεῖα μαγειρικῆς, ἐνθα μαθηθάνουσι τὰ τῆς μαγειρικῆς πάσης τάξεως κοράσις ἀναλόγως τῆς κοινωνικῆς θέσεως. Εἰς τοιοῦτον σχολεῖον μαγειρικῆς ἐδιδάχθη καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ Γλάδστον καὶ πρὸ δύο ἐτῶν ἔδωκεν ἐξετάσεις καὶ ἔλαβε τὸ πρῶτον βραβεῖον. Ἦδη προσθέτομεν καὶ τάδε. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἐπικρατοῦντος ἵπποτισμοῦ, παρ' οὗ αἱ κυραὶ ἐλατρεῦντο ὡς θεαί, αἱ λατρεῖσθαι αὐταὶ ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ μαγειρεύωσιν αἱ ἰδίαι, καὶ πρὸς δεῖγμα ἔφερον ποδίσκους εἰς μαγειρεῖαν, ἥτις ἦτο πολυτελής, μεθ' ἧς καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ ἐκάθηντο, πρὸς βεβαίωσιν τῆς τιμητικῆς ταύτης ἐργασίας. Ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς αὐτοκρα-

τορίας τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος ἡ σύζυγος αὐτοῦ, ἡ αὐτοκράτειρα Ἰωσηφίνα, ἡ θυγάτηρ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας, ἐν σχολεῖτο καὶ εἰς τὰ τῆς μαγειρικῆς. Μίαν τῶν ἡμερῶν, ἐν ᾗ κατεσκεύαζεν ἐν τῷ μαγειρίῳ τῆς ὀμλέταν, καὶ προσεπάθει ν' ἀνατρέψῃ ταύτην, ὁ Ναπολέων αἰφνης εἰσῆλθεν εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ ἰδὼν αὐτὴν ἀγωνιζομένην εἰς τὴν ἀνατροπὴν τῆς ὀμλέτας ἔλαθεν ἀπὸ τὰς χειρὰς τῆς τῷ τηγάνιον, καὶ ἠθέλησε νὰ πρᾶξῃ εὐχερέστερον τὴν ἀνατροπὴν· ἀλλ' ἐν τῷ ἀνατρέπεσθαι, ἡ ὀμλέτα γλυστρήσασα ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ πυρὸς καὶ κατεστράφη. Ἡ αὐτοκράτειρα τότε στραφεῖσα πρὸς τὸν σύζυγόν τῆς εἶπεν· «Ἡ Μεγαλειότης Σου ἤξεύρει νὰ κερδίσῃ μάχας καὶ ὄχι ν' ἀνατρέψῃ ὀμλέτας».

Μήπως ἡ Αὐτοκράτειρα δὲν εἶχε τοὺς ἐπισημοτέρους καὶ τοὺς περισσοτέρους μαγείρους ἐν τῷ παλατίῳ τῆς· καὶ ὅμως ἐθεώρη ἀξιοπρεπέστερον τὸ παράσκευάζειν τινὰ εἶδη μαγειρικῆς διὰ τῶν χειρῶν τῆς.

ΨΥΧΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑ.

Περὶ ἄρχοντος καὶ λαοῦ.

Ὁ λαὸς καὶ μάλιστα ὁ χυδῆν (χυδαῖος) παντοῦ καὶ πάντοτε ἐξ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ἔχει τὰς αὐτὰς σχεδὸν διαθέσεις πολιτικὰς καὶ ἀτομικὰς. Τὰ ἔθνη μόνον διὰ τῶν ἀρχόντων προοδεύουσιν ἢ ὀπισθοδρομοῦσι· διότι οὗτοι ἔχουσι νοῦν περισσότερον καὶ προνοοῦσιν «ὁ λαὸς ἰσχυρὸς ἐστίν, ἀλλὰ νοῦν οὐκ ἔχει», λέγει ῥητὸν ἀρχαῖον· φιλεῖ δὲ μαρμεῖσθαι τὸν ἄρχοντα. Ἡ ἀληθὴς πρόοδος γίνεται ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω πώποτε ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω· διότι ἡ φυσικωτέρα κίνησις γίνεται ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω.

Δύο πράγματα κινοῦσι τὸν λαὸν καὶ προσηλώνουσι τοῦτον εἰς τοὺς ἄρχοντας. Ὁ φόβος τῆς τιμωρίας ἢ τῆς ζημίας, καὶ ἡ ἐλπίς τῆς ἀπολαύσεως ἀτομικοῦ συμφέροντος.

Ὅστις γνωρίζει καὶ δύναται νὰ ἔχῃ τὰς δύο ταύτας δυνάμεις, οὗτος μέγας καλεῖται, καὶ ὑποστηρίζεται καὶ ἀγαπᾶται, καὶ δοξάζεται παρὰ τοῦ λαοῦ.

Ὁ Θεὸς αὐτὸς δοξάζεται παρὰ τῷ λαῷ· διότι τιμωρεῖ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καὶ ἀνταμείβει τερπνὰς ἀμοιβὰς εἰς τοὺς ἐκτελοῦντας τὰς ἐντολάς του. Διὰ τοῦ φόβου τιμωρίας καὶ τῆς ἐλπίδος ἀπολαύσεως ἀγαθῶν ἀγαπᾶται καὶ δοξάζεται ὁ Θεός.

Καὶ ὁ ἄρχων κοινωνίας διὰ τῶν δύο τούτων δυνάμεων

καθίσταται ἀγαπώμενος καὶ τιμώμενος παρὰ τοῦ λαοῦ. Διὰ τοῦτο οἱ ἄρχαοὶ τοὺς βραβείους ἔλεγον Θεοπέμπτους, Διογενεῖς, ὡς συμμετεχόντας τῶν ῥηθειῶν δύο θεῶν δυνάμεων.

Ὅταν ὁ λαὸς πλουτῇ, καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκην, καὶ δὲν ἐλπίζει ἀπολαβὴν παρὰ τοῦ ἄρχοντος, τότε οὔτε δοξάζει, οὔτε τιμᾷ τὸν ἄρχοντα, ἀδιαφορεῖ δι' αὐτὸν, οὔτε κινεῖται κατ' αὐτοῦ· διότι οὐδὲν ἔχει ν' ἀποκτήσῃ ἐκ τοῦ κατ' αὐτοῦ κινήματος· μὴ ἔχων ἀνάγκην ἢ ἐλπίς ἀπολαύσεως, κινεῖ καὶ παρορμᾷ τὸν λαόν. Ὅλοι οἱ λαοπλάνοι καὶ οἱ κατακτηταί, διὰ τῶν τοιούτων παροχῶν τῷ λαῷ ἐπέτυχον.

Διὰ τοῦτο ὁ λαὸς δὲν ἐνδιαφέρεται πολὺ διὰ τοὺς ἐργαζομένους πρὸς τὴν γενικὴν ἠθικὴν διαμόρφωσιν τῆς κοινωνίας. Οἱ τοιοῦτοι μὴ ἐρχόμενοι διὰ τῶν ἠθικῶν ἔργων εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν μετὰ τοῦ λαοῦ, οὐδόλως παρ' αὐτοῦ ὑποστηρίζονται· ἐκ τοῦ ἐναντίου θεωροῦνται ἰδιότροποι, ἀκοινωνήτοι, καὶ ἐκλύουσι παρὰ τῶν μᾶλλον ἀνεπτυγμένων τοῦ λαοῦ τὸν φθόνον καὶ κακολογοῦνται. Ὅλοι οἱ φιλόσοφοι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, καίτοι μεθ' ὅλους συνετέλεσαν πρὸς τὴν ἠθικὴν διαμόρφωσιν τῆς κοινωνίας, ὅμως ὀλίγοι ἐξετιμῆθησαν παρὰ τοῦ λαοῦ καὶ ὀλίγων εἰσι γνωστὰ παρὰ τῷ λαῷ καὶ αὐτὰ τὰ ὀνόματα. Ὅσοι ὅμως ἐφόνευσαν χιλιάδας ἀνθρώπων, κατέστρεψαν πόλεις, ἐπέφερον μεγάλας συμφορὰς, τούτους θαυμάζει ὁ λαὸς καὶ σέβεται καὶ μεγάλους ἀνδρας ὀνομάζει. Καὶ αὐτοὺς τοὺς τρομεροὺς ληστές, οἵτινες θηριωδῶς διεπράξαντο φόνους, ἐρημώσεις, ἀτιμίας, καὶ πᾶν κακὸν, δικταρεῖ εἰς τὴν μνήμην του διὰ τραγωδιῶν, ὕμνων καὶ τὸν θάνατον αὐτῶν. Διὰ τὸν Ἀριστοτέλην ὅμως, διὰ τὸν Πλάτωνα, διὰ τὸν Ἰπποκράτην, διὰ τὸν Νεύτωνα, διὰ τὸν Φραγκλῆνον, καὶ λοιποὺς ἀρχαίους καὶ νέους σοφοὺς εὐεργέτας τῆς ἀνθρωπότητος ἠθικῶς καὶ οὐδένα βλάψαντας, οὔτε ἄσμα, οὔτε λέξις ὑπάρχει που παρὰ τῷ λαῷ.

Τοιαύτη εἶνε ἡ φύσις τῶν πραγμάτων. Καὶ ὅμως ἡ πρὸς τὰ καλὰ πρόοδος τῆς κοινωνίας, ἡ εὐτυχία τοῦ λαοῦ γίνεται παρὰ τῶν ἠθικῶς ἐργαζομένων.

Ἡ ἐν Αἰγύπτῳ ἀνκράνσις τῆς χολέρας προῆλθε· διότι ἐκ μεγάλων βροχῶν ἐξετάφησαν πτώματα χολειώντων. ἐξ ὧν διεχύθη ἐκ νέου τὸ μίasma εἰς τὸ ἀέρα. Ἐν τῷ Φοίβῳ Ε', 56. εἴπομεν ὅτι τάφος θανόντος ἐξ εὐλογίας πρὸ 20 ἐτῶν ἀνεωχθεὶς ἐμίανε τὸν ἀέρα καὶ ἡ νόσος ἀνεφάνη. Ὅτι ὁ ἐνταφιασμὸς δὲν ἐξαφανίζει τὸ μίasma, ἀλλὰ τὸ κρύπτει. Μόνον ἡ διὰ πυρὸς

καῦσις τῶν πτωμάτων καταστρέφει τὸ μέισμα. Νῦν ὑπάρχοντος ἀφθόνου πετρελαίου, ἡ καῦσις δύναται γενέσθαι διὰ τοῦτου οικονομικώτερον. Τοῦτο πρέπει ἤδη νὰ γείνη ἐν Αἰγύπτῳ.

Πληροφορηθεὶς ὁ συγγραφεὺς τοῦ Φοίβου ὅτι ἐν Σμύρῃ εὕρισκεται ὁ ἄλλοτε τῶν μαθηματικῶν καθηγητῆς τοῦ ἐν Ναυπλίῳ Γυμνασίου ἀξιότιμος Χ. Βερνάρδος, παρ' οὗ ἐδιδάχθη ὅλην τὴν Γυμνασιακὴν σειρὰν τῶν μαθηματικῶν, καὶ εἶνε πρὸ ἐτῶν ἐκ τῶν ἐπισήμων ἐκεῖ ἱατρῶν, διότι πρὸ δεκάδων ἐτῶν ἐγκαταλιπὼν τὰ τοῦ καθηγητοῦ μετέβη εἰς Παρίσιους καὶ ἐσπούδασε τὴν ἱατρικὴν, ἐπεμψεν αὐτῷ τὸν Φοῖβον πρὸς ἔκφρασιν καὶ ἀνάμνησιν σεβασμοῦ παρὰ γέροντος μαθητοῦ πρὸς γέροντα διδάσκαλον. Οὗτος δὲ ἐπεμψε τὴν κατωτέρω ἐπιστολὴν, ἣν δημοσιεύομεν ὡς ἀξίαν ἀναγνώσεως.

Αἰαὶ ἀξιότιμε Συνάδελφε,

Ἀληθῶς παρήγορον καὶ τερψικάρδιον τυγχάνει ἡ ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς διαφθορᾶς καὶ τοῦ ἐγωϊστικοῦ βίου ἐμφάνις εὐγενῶν αἰσθημάτων καὶ ἐκδήλωσις εὐγνωμοσύνης ἀρχαίου μαθητοῦ πρὸς διδάσκαλον γεγηρακότα, καὶ εἰς λήθην ἐμπεσόντα. Τοιαύτας σκέψαι ἐνεποίησέ μοι ὁ ἀποσταλὴς Φοῖβος ἀπὸ 1 Δεκεμβρίου τοῦ 1882, μέχρι 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 1883, πλήρης ἀξιολόγων κοινωφελῶν γνώσεων, καὶ τὸν ὅποτον προεργόμενον ἐξ ἀρχαίου μαθητοῦ καὶ φίλου ἀνέγνωσα μετὰ πολλῆς τῆς εὐχαριστήσεως· διότι δὲν ἀγνοεῖτε βεβαίως ὁποῖαν ἡδονὴν αἰσθάνεται διδάσκαλος ἀναγινώσκων τὰ σπουδαῖα φιλοπονήματα τοῦ μαθητοῦ· διὰ τὴν τοιαῦτα ἐπίζηλα αἰσθήματα νὰ μὴ ᾧσιν συνηθέστερα; διὰ τὴν καθαρὸν συμφέρον, τὸ ὅποτον δηλητηριάζει ἐν τῇ πηγῇ αὐτοῦ πάσας τὰς εὐγενεῖς ὁρμὰς τῆς φύσεως νὰ πηδαιλουχῇ τὸν ἑλληνικὸν βίον; ἀλλ' ἐν ὅσῳ ὑπάρχουσιν εἰσέτι εὐγενεῖς καρδίαι δὲν πρέπει ν' ἀπελπίζηται τις περὶ τοῦ ἡθικοῦ μέλλοντος τοῦ εὐκλειοῦς ἡμῶν ἔθνους.

Ἀγωνίζου λοιπὸν, φίλε, τὸν καλὴν ἀγῶνα, καὶ μὴ ἀπαυδᾷς διαδίδων τοιαύτας ἐθνωφελεῖς γνώσεις, διδούσας τὴν ᾠθην εἰς τὴν σπουδαίαν καλλιέργειαν τῶν ἐπιστημῶν.

Ἐκφράζων καὶ πάλιν τὰς εὐχαριστίας μου διὰ τὴν ἀγαθὴν μνήμην, τὴν ὁποῖαν ἐτηρήσατε ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ ἐκ περισσοῦ μάρτυς τὰ παρ' ὑμῖν σωζόμενα τῆς Ἀλγέδρης, σὲ ἀσπάζομαι ἐγκαρδίως, καὶ ἐν πάτῃ ὑπολήψει.

Τὴν 10 76ρίου 1883.

Ὁ συνάδελφος
Χ. ΒΕΡΝΑΡΔΟΣ.